Context

bewust van problematische situatie

De context van een maatschappelijk vraagstuk (zoals veiligheid) geeft inzicht in het systeem. Waar zitten pijnpunten, dilemma's en mogelijke kansen op verandering (waarden, drijfveren en hefbomen)?

> Wat is de aanleiding om samen aan de slag te gaan met het transitievraagstuk (veiligheid)?

> Welke verschillende beelden en authentieke ervaringen kennen we van de huidige situatie?

> Waarom is deze situatie problematisch en voor wie op welke manier?

Veranderdoel

bewust van wat anders kan

Het initiële veranderdoel vraagt om een systeemverandering en gaat dieper in op de WAAROM-vraag en de gezamenlijke opgave.

> Wat is de urgentie om samen een transitie in gang te brengen of te versnellen (op basis van wat we nu weten)?

> Wat zouden we aan de huidige situatie willen veranderen en waarom?

> Op welke niveaus willen we een verandering teweegbrengen? (maatschappij, organisatie, cultuur, regionaal, nationaal, etc.)

Stakeholders

bewust van wie betrokken moeten zijn

Stakeholders zijn alle mensen, teams, organisaties of coalities die deelnemen aan of beïnvloed worden door de samenwerking. Van operator tot supervisor, van HR-manager tot CEO, van fabriek tot steigerbouw en van brandweer tot consultant. Zij leren elkaars perspectieven beter begrijpen door met elkaar verhalen te delen en het gesprek aan te gaan over:

Wie	Stakeholder A	Stakeholder B	Stakeholder C	Stakeholder D	Stakeholder E	Wij
Belangen > Wat is jouw (persoonlijke en/of organisatie) belang en motivatie en waarom? > Waarom vind jij het belangrijk dat er iets gaat veranderen?						> Wat zijn onze gezamenlijke en conflicterende belangen?
Kennis > Welke kennis en ervaring kan en wil jij wel/niet inbrengen?						> Welke kennis en ervaring missen we samen om resultaten en impact te bereiken?
Macht > Welke macht, kracht, invloed, rol heb jij of je team en organisatie? > Wat kun jij beïnvloeden/beslissen vanuit jouw rol, team en organisatie?						> Wiens beslissings-bevoegdheid is er nodig om gewenste resultaten en impact te bereiken?

Wie missen we?

> Missen we nog stakeholders (individuen, collectieven, andere coalities) die ons kunnen helpen met kennis, expertise, ervaringsdeskundigheid, macht en/of invloed om verandering teweeg te kunnen brengen?

> Missen we nog stakeholders uit de context of het (eco)systeem van het vraagstuk die belang hebben bij deze transitie?

Impact

bewust van wat verandering betekent

Positieve impact gaat over wat de resultaten van en het proces zelf betekent en welk effect het heeft op de betrokkenen en hun omgeving in een (nieuw) systeem.

> Wat levert het proces idealiter aan betekenis en impact op voor de betrokkenen en de omgeving: individuen, organisaties, industrieterrein, stad, etc.?

> Welke ecologische, economische en sociaal-culturele waarde creëert het (nieuwe) systeem en voor wie?

> Hoe maken we deze impact meetbaar, schaalbaar en zichtbaar?

Focus

bewust van deelvragen

De co-design focus geeft de samenwerking nog meer richting door het gezamenlijke veranderdoel in een bepaalde situatie met bepaalde stakeholders te vertalen naar concrete HOE KUNNEN WE-deelvragen.

> Waar moeten we ons nu echt op richten (d.w.z. welke hefbomen, drijfveren, (deel)systemen, thema's, etc.) om de gewenste impact en concrete resultaten te kunnen bereiken?

> Welke (deel)vragen willen we beantwoorden? Formuleer deze vragen als volgt:
>> Hoe kunnen we [...activiteiten + omgeving...] zodanig dat we [...resultaten + impact...] bereiken?

> Hoe beslissen we samen over wie wat gaat doen om resultaten en impact te bereiken?

Omgeving

bewust van ruimte

Een prettige, veilige en passende leeromgeving waar co-designactiviteiten rondom een (deel)vraag samen uitgevoerd kunnen worden, draagt niet alleen bij aan een inclusief en participatief proces, maar ook aan de resultaten en impact. Denk hierbij aan zowel een fysieke omgeving als de sociale ruimte die nodig is voor een andere dialoog met elkaar.

> Welk(e) (type) (ontwerponderzoeks)omgeving past bij de stakeholders waarmee we samen willen leren?

> Welke leeromgevingen voor samenwerken dienen er gecreëerd of gekozen te worden?

> Welke ruimte, mensen, middelen en andere voorwaarden zijn er nodig voor het creëren van die omgevingen?

Activiteiten

bewust van methoden

De co-designactiviteiten bestaan uit exploratie-, creatie- en evaluatiefasen en zijn een middel om 1) stap voor stap de huidige situatie en de ervaringen van de betrokkenen beter te begrijpen, 2) hun belangen, motivatie, kennis en macht in te zetten om tot nieuwe ideerichtingen te komen, om 3) de situatie te veranderen en tot de gewenste impact en resultaten te komen.

> Welke activiteiten gaan we voor welke deelvragen ontwikkelen, opzetten en uitvoeren met welke subgroepen (hoe lang (tijd), in welke volgorde, wat parallel en wat serieel) en wat hebben we daarvoor nodig aan mensen en middelen?

> Welke activiteiten helpen om iets anders te doen dan we gewend zijn, zodat we daarvan kunnen leren?

> Welke activiteiten helpen om samen nieuwe ideeën en alternatieve toekomstvisies te ontwikkelen?

> Welke activiteiten helpen om samen te leren, te implementeren en/of op te schalen?

Resultaten

bewust van concrete doelen

Het benoemen van de gewenste resultaten op de korte en lange termijn helpt de betrokkenen om concreet te worden over de uitkomsten. Dit draagt ook bij aan (het behouden van) ieders intrinsieke motivatie.

> Welke concrete resultaten levert het co-designproces op voor wie?

> Bedenk dit voor zowel de korte als de lange termijn?

> Denk aan bijvoorbeeld: producten, processen, procedures, tools, werkwijzen, indicatoren, gedrag, incidenten, orders, FTE's, ...

© Nina Simonis, Anja Klapwijk op basis van Lee et al., 2016